

Stefan Moysa

"Fragen der Physik an die Theologie :
die Säkularisierung der Wissenschaft
und das Heilsverlangen nach
Freiheit", Norbert Schiffers,
Düsseldorf 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 40/2, 199-200

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

z jaką należy kroczyć drogą stojącą obecnie przed wszystkimi Kościołami chrześcijańskimi. Widać równocześnie, że od czasu, kiedy dokumenty zostały wydane, sprawy poszły naprzód. Wyrażone nieśmiało pragnienia stały się rzeczywistością, jak przede wszystkim znane zniesienie ekskomunik między Kościołem wschodnim a zachodnim, oraz ogłoszenie schizmy za niebyłą. Zrozumiałe jest, że w książce nie mogły się znaleźć komunikaty z dalszych spotkań Pawła VI z Atenagorasem. Wartość jednak zebranych tu dokumentów jest nieprzemijająca, gdyż przejawia się w nich dążenie chrześcijaństwa wschodniego do jedności, w swoim pierwszym i najświeższym porywie.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Konstantin FUCHS, *Glauben — aber wie*, Mainz 1968, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 120.

W czasach dzisiejszych trudność sprawia nie tyle uwierzenie w tę czy tamtą prawdę wiary, na przykład w tajemnicę Trójcy Świętej lub Wcieleńia, ale sam akt wiary, ostateczne i egzystencjalne rozstrzygnięcie, czy należy oprzeć życie na słowie Bożym, które przemówiło do ludzi w Chrystusie. Odpowiednio do tego również zainteresowanie teologów skupia się między innymi około tej najbardziej zasadniczej sprawy, jaką dla chrześcijanina jest wiara.

W książce recenzowanej nie chodzi o ścisłą teologiczną analizę aktu wiary. Cel i podejście są jak najbardziej praktyczne, wzięte z życia i służące życiu. Autor mówi wpieryw szeroko o specyficznych trudnościach, na które wiara dzisiaj napotyka, jak pluralizm świata, współczesne przemiany w Kościele, zwłaszcza zmiany w pojmowaniu Pisma św., krytyczne nastawienie dzisiejszego człowieka. W takich warunkach akt wiary okazuje się bardziej niż kiedykolwiek aktem osobistym, własnym rozstrzygnięciem, obejmującym nie tylko rozum, ale i całego człowieka. Oczywiście nie zmieniły się motywy wiary. Ostatecznym autorytetem, któremu wierzymy, jest Chrystus, którego posłannictwo zawarte jest w Ewangeliach, przechowywanych i przekazywanych przez Kościół.

Po tych bardziej teologicznych rozważaniach autor przechodzi znów do praktycznych realizacji mówiąc o postawach, które implikuje wiara, takich jak radość, wdzięczność, nadzieja, wolność. Konkretnie zaś spotkanie wierzącego z Chrystusem następuje w społeczności ludzkiej, Piśmie św., modlitwie i sakramentach.

Książka napisana w oparciu o solidne teologiczne podstawy, w duchu współczesnej odnowy. Nie jest jej zadaniem wytyczanie nowych szlaków dla teologii. Pozostaje bardzo ciekawym i praktycznym przewodnikiem zarówno dla człowieka wierzącego, pragnącego swą wiarę pogłębić, jak i dla wątpiącego, chcącego się w niej umocnić, a nawet dla niewierzącego, u którego chrześcijaństwo wzbudziło przynajmniej zainteresowanie.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Norbert SCHIFFERS, *Fragen der Physik an die Theologie. Die Säkularisierung der Wissenschaft und das Heilsverlangen nach Freiheit*, Düsseldorf 1968, Patmos-Verlag, s. 271.

Pytania, które nauki przyrodnicze stawiają teologii, stają się coraz bardziej natarczywe. Wielki rozwój tych nauk, fakt — że determinują one w znacznej mierze dzisiejszy sposób myślenia, skłania teologów, aby te pytania coraz bardziej zgłębiać i odpowiedzieć na nie w świetle teologii. Wiadomą jest rzeczą, że w ten sposób powstało szereg dziedzin teologicznych dziś szczególnie aktualnych.

Książka recenzowana jest gruntownym i szeroko udokumentowanym studium, które usiłuje wydobyć pytania stawiane przez współczesną fizykę i metodologicznie określić wzajemny zakres fizyki i teologii. Autor analizując pisma wielkich fizyków współczesnych, począwszy od Kopernika poprzez Keplera, Galileusza, Newtona i innych, aż do Einsteina, przedstawia proces sekularyzacji fizyki, to jest jej stopniowego usamodzielniania się, uwolnienia od założeń filozoficzno-teologicznych. Wskazuje równocześnie, że w rozwoju tych nauk przejawia się wyraźne pragnienie wolności, jak też tendencje zbawcze; nauka chce być ratunkiem człowieka. Okazuje się również, że fizyka nie może obejść się bez jakiegoś punktu odniesienia, bez uprzednio powziętego systemu, który by umożliwił obiektywne badanie naukowe danej rzeczywistości.

W drugiej części pracy autor analizuje wyniki swoich badań historycznych. Wynikiem ich jest oddzielenie właściwych pól fizyki i teologii. Są to nauki samodzielne, dysponujące własną metodyką. Równocześnie jednak to oddzielenie ma być oczyszczeniem terenu dla dialogu, w którym partnerzy rozumieliby się nawzajem. Dialog ten musi być dzisiaj nawiązany, jeżeli chrześcijaństwo ma mieć wpływ na dzisiejszy świat, a fizyka nie chce pozostać nauką czysto utylitarną, skierowaną tylko na zaspokojenie materialnych potrzeb człowieka z pominięciem jego duchowego rozwoju.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Peter BRUNNER, Gerhard FRIEDRICH, Karl LEHMANN, Joseph RATZINGER, *Veraltetes Glaubensbekenntnis?*, Regensburg 1968, Verlag Friedrich Pustet, s. 186.

Dwaj teologowie protestanccy i dwaj katolicy rozważają znaczenie i funkcję Apostolskiego Wyznania Wiary. Jest to temat bardzo dobrze nadjający się do rozważań ekumenicznych. Powrót do najstarszego wyznania niepodzielnego chrześcijaństwa, jego historyczna geneza, zbadanie możliwości jego rozszerzenia i ewentualnego przeformułowania, to wszystko może bardzo zbliżyć do siebie poszczególne społeczności chrześcijańskie i sprawić, że odnajdą siebie we wspólnym źródle.

Autorzy protestanccy wykazują jak zwykle dużą religioznawczą, historyczną i biblijną erudycję. Peter Brunner poświęca wiele uwagi skróconym wyznaniom wiary, które można odnaleźć zarówno w niektórych religiach niechrześcijańskich (np. zoroastryzm, buddyzm czy islam), jak też i w Starym Testamencie (na przykład: „Naprawdę Jahwe jest prawdziwym Bogiem! On rzeczywiście jest Bogiem” — 3 Krl 18, 39). Brunner wykazuje, że trzy starochrześcijańskie wyznania wiary: Apostolskie, Nicejskie i Atanazjańskie powstały z krótkich formuł, używanych przez pierwszych chrześcijan, których ślady pozostały w listach św. Pawła, na przykład w 1 Kor 15, 1 i innych. Autor zastanawia się nad kerygmatycznym i religijnym znaczeniem tej i innych podobnych formuł i wykazuje, że to znaczenie przeszło na szersze sformułowania, jakimi są wspomniane wyżej wyznania wiary.

Drugi autor protestancki, Gerhard Friedrich mówi o wartości dogmatycznej i zobowiązującej artykułów apostoelskich *Credo*, o synostwie Bożym Chrystusa i Jego narodzeniu z Dziewicy. O ile udowadnia oryginalność i specyficzność synostwa Bożego Chrystusa, o tyle odmawia wartości zbawczej i zobowiązującej prawdziwie o narodzeniu Chrystusa z Dziewicy. Może się dziwnym wydawać, że autor jako protestant nie czuje się związany wszystkimi artykułami Wyznania Apostolskiego, które protestanci w zasadzie przyjmują. Przekonujemy się raz jeszcze, że normy tradycji kościelnej mają u nich zupełnie inne znaczenie niż w katolicyzmie.